

Новий КПК: кому стало жити легше?

Учасники круглого столу визнали, що механізм нового КПК працює, треба лише його кваліфіковано застосовувати.

Судді, адвокати та правозахисники переконані: кодекс потребує кваліфікованого застосування
№16 (1106) 21.04—27.04.2013
ЮЛІЯ ГАЙДІНА

У ніч із четверга на п'ятницю 13 квітня Верховна Рада в другому читанні та в цілому ухвалила новий Кримінальний процесуальний кодекс. Остаточне голосування відбулось о 4.13. Підтримав КПК 271 депутат із 283 зареєстрованих у сесійній залі. Той день називають історичним у житті українського судочинства як прихильники, так і противники кодексу. І хоч від набуття ним чинності не минуло й півроку, тривають суперечки, розмови, дискусії. То як живеться суддівській та адвокатській спільнотам, правозахисникам та учасникам процесу? Про це «ЗіБ» розповіли ті, хто не лише нині працює з КПК, але й безпосередньо брав участь у його створенні.

Чи сталося, як бажалося?

— Минуло 5 місяців, як набрав чинності новий КПК. Чи все задумане працює, як очікувалося?

Святослав ОЛІЙНИК, голова підкомітету з питань кримінально-процесуального законодавства Комітету ВР з питань правосуддя парламенту VI скликання, член робочої групи з питань реформування кримінального судочинства:

— Для кращого розуміння згадаймо, з чого, власне, усе почалося. Так склалося, що у 2005—2006 рр. до парламенту потрапило достатньо юристів. Маючи досвід роботи на державній службі, у приватному секторі, ці люди змогли знайти одностайність у всіх політичних силах стосовно того, що необхідна зміна кримінального процесу, всіх відносин, які ним регламентовані. На той час уже можна було констатувати глибоку кризу відносин між державою та суспільством як у питанні захисту людей від злочинів, так і в питанні захисту людей від держави.

Згадайте: тоді топовими новинами були інвестиційний клімат і діяльність правоохоронної системи... Тож ідея створення нового КПК — не стільки ідея зміни якогось специфічного закону, скільки ідея зміни стандартів відносин держави, суспільства, підприємців, різних верств населення. Ми чітко розуміли, що діюча модель відповідала критеріям свого часу, підвалинам, на

яких будувався тодішній СРСР. Але ми жили вже за інших умов, наприклад інших відносин власності. І боротьба за цю власність завжди була одним із ключових мотивів, у тому числі й злочинів. Зі збільшенням власності виникають більш складні злочини. Тоді ефективно не виконувалася функція захисту людей від злочинів і не забезпечувався захист громадянина від держави. Тому в новий КПК від початку була закладена ідея докорінної зміни моделі цих відносин.

Шлях був єдиний — ключові стадії процесу максимально винести в судові засідання, яке будувати на принципах відкритості, змагальності й рівності сторін. А судова інстанція, на думку авторів та ідейних натхненників кодексу, не тим хороша, що називається судом, а тим, що в будь-якому разі суддя виносить рішення публічно, на базі відкритої дискусії. Чого не скажеш про слідчого та прокурора, які виносять рішення келійно.

Слідчий суддя, суд для нас були інструментами, які забезпечували б можливість реалізації діалогу та дискусій. Бо саме суд може забезпечити рівність.

— То чи виправдовує кодекс надії, покладені на нього законодавцями?

С.ОЛІЙНИК:

— Зараз можна почути нарікання у пресі, мовляв, суддя — не такий, кодекс — не гарний. Мені як професіоналу неприємно таке чути, бо сьогодні в судді інша функція — організація публічного процесу, яким іде слідство. Немає іншої функції судді. Ніхто, крім нього, не приймає рішення, ніхто не виносить судження про винуватість. Навіть про допустимість